

Specifičnost poznávání války a ozbrojeného zápasu

Jedním ze základních činitelů, na němž spočívá úspěšná výstavba komunismu a spolehlivá obrana vymožeností světové proletářské revoluce, je rozvoj vědeckovýzkumné činnosti a využití výsledků vědeckého poznání ve společenské praxi.

Proto rozvoj přírodních, technických a společenských vědních oborů je trvale v centru pozornosti stranických i státních orgánů zemí světového socialistického společenství.

Dokumenty XXVI. sjezdu KSSS v této souvislosti opětovně zdůrazňují: „O velkém významu vědy není třeba nikoho přesvědčovat. Komunistická strana vychází z toho, že budovat novou společnost bez vědy je prostě nemyslitelné.“ (XXVI. sjezd KSSS. Dokumenty a materiály, Praha 1981, s. 44.)

Vycházejíc z Leninova odkazu, že bez vědy se moderní armáda vybudovat nedá, věnuje naše strana nemalou pozornost i otázkám rozvoje vojenskovědního poznání.

Dokumenty XVI. sjezdu KSČ zdůrazňují, že je načase si uvědomit, že co nejužší integrace vědy a výroby je jedním z nejdůležitějších požadavků současnosti.

V důsledku toho nabývají na prvořadém teoretickém a metodologickém významu vědní disciplíny, které se zabývají zkoumáním zákonitostí a metod poznávacího procesu. Mezi nimi nacházíme i obecně filozofickou disciplínu, marxisticko-leninskou teorii poznání.

Marxisticko-leninská teorie poznání či gnozeologie představuje jednu z relativně samostatných filozofických disciplín, jež svým předmětem zkoumání jsou obecné zákonitosti procesu poznání, jeho sociální povaha, sociální determinovanost a společenské poslání.

Marxisticko-leninská teorie poznání je svou povahou filozofickou disciplínou s univerzálním dosahem a platností pro poznávání a přetváření různých oblastí přírodní a sociální reality.

Znalost obecně teoretických, metodologických a světonázorových východisek, principů a zákonitostí procesu vědeckého poznání objektivní reality, spolu s ovládnutím speciálních poznávacích metod a postupů, se stává součástí kvalifikace vedoucích a řídicích pracovníků jak v občanském, tak i ve vojenském organismu.

Vědeckotechnická revoluce a v jejím rámci i vědeckotechnická revoluce ve vojenství vyvolala mj. vznik kvalitativně nové situace ve vědeckém poznání, v úloze a sociálních funkcích vědy.

Současně vědeckotechnická revoluce vedla ke zrodu kvalitativně nové vědy. Ta se rozvíjí v organické jednotě a vzájemné podmíněnosti s výrobou, která se

- vyvíjí s určitým předstihem před rozvojem techniky,
- staví do čela vědeckotechnického pokroku,
- vyvolává v život vznik nových odvětví výroby.

V ní sílí vzájemné vztahy a vazby, vzájemné prolínání, ovlivňování, integrování a sjednocování přírodovědních, technických a společenskovědních disciplín. Věda využívá interdisciplinárních přístupů při zkoumání věcí, jevů a procesů objektivní reality, rozvíjené na kolektivní spolupráci vědeckovýzkumných pracovníků a nabývá internacionálního charakteru atp.

Vědecká teorie představuje duchovní, ideální kulturní hodnotu. V té míře, v jaké se výsledky vědeckého poznání stávají ná-

vodem praktické činnosti lidí, dochází k zvečnění, zpřesnění, materializaci vědecké teorie v podobě materiálních hodnot.

Předem je nutné zdůraznit, že vojensko-vědecké poznání je podřízeno obecným zákonitostem poznávacího procesu jako poznání v kterékoli jiné oblasti objektivní skutečnosti. Současně má i své specifické znaky podmíněné zvláštností předmětu poznání.

Poznání vojenských jevů a procesů je záležitostí prvořadě společenskovedního poznání, i když ani podíl přírodovědního poznání ve vojenství není zanedbatelný.

Společenskovední poznání, přesněji poznávání sociální reality určitými specifickými.

Poznávání sociálních jevů představuje „sebepoznání poznávajícího“ (Marx). Radí se mezi nejsložitější procesy poznání. V třídní společnosti má třídní a stranický charakter. Jeho výsledky se bezprostředně dotýkají zájmů protikladných společenských tříd.

Poznávací činnost vojenských kádřů je neodmyslitelnou složkou jejich řídicí a organizační činnosti. Kdo chce úspěšně řídit, velet, musí prvořadě znát skutečný stav věcí, znát situaci. Prostředkem k získání znalosti situace je vědecké poznávání.

Skutečné vědecké poznání původu, příčin, podstaty sociálně politického charakteru i sociálních funkcí války bylo možné až v souvislosti s objevem materialistického pojetí dějin.

Zakladatelům marxismu-leninismu vědíme nejen za řadu vědeckých poznatků a závěrů, které formulovali při zkoumání války v historii společnosti, ale i za metodologickou výzbroj, která nám umožňuje vědecky studovat i současné války a formulovat určité závěry, pokud jde o možnost budoucí války.

V čem je nutné spatřovat zvláštnosti války jako objektu poznání?

1. Marxismus-leninismus nechápe válku v úzkém slova smyslu jen jako násilné, ozbrojené řešení sociálních antagonismů, neredukuje válku na ozbrojený zápas, na ozbrojené střetnutí, které mají sociálně politický obsah a charakter. Skutečnost, že ozbrojené násilí vystupuje ve válce do popředí však neznamená, že válka se vztahuje pouze k vojenským činnostem, bitvám, sražením, bojům. Je nutné akceptovat myšlenku, že pojem války nelze omezit na ozbrojený zápas, na střetávání armád a námořních sil válečnických zemí. Válka zahrnuje veškerou činnost lidí v době války, zaměřenou k dosažení vítězství.

Klasikové marxismu-leninismu naopak zkoumali válku jako složitý, bohatě strukturovaný i mnohostranný společensko-politický jev, jako určitý konkrétní stav společnosti. Lenin nejednou připomínal, že válka není zdaleka pouze záležitostí bojujících armád, ale jevem celospolečenským. Leninovy myšlenky svědčí o tom, že jsou to státy, které vedou válku; válku vedou mocnosti a různé třídy v nich; války jsou vedeny národy, válka je válkou mezi národy.

Při hodnocení výsledků Velké vlastenecké války L. I. Brežněv v této souvislosti připomněl, že to nebylo pouze střetnutí armád, ale srážka dvou společenských systémů, že to byl zápas národů proti nejagresivnějším silám imperialistického světa.

V rámci společenských věd, které zkoumají válku, připadá největší úloha marxisticko-leninskému učení o válce a armádě a o vojenské vědě.

2. Další zvláštnost války jako objektu poznání je nutné spatřovat v dialektické jednotě sociálně politického a vojenského obsahu války. Z Leninových metodologických tezí vyplývá, že strukturu podstaty války tvoří dva základní prvky: za prvé určitá politika, za druhé její pokračování ve specifické podobě, ve formě ozbrojeného násilí.

Z tohoto zjištění vyplývá pro zkoumání války důležitý metodologický požadavek: přistupovat ke zkoumání války z hlediska dvou zorných úhlů či rovin, a to ze sociálně politického a z vojenského hlediska. Současně nesmíme navzájem tato hlediska zaměňovat a vycházet přitom z určující úlohy, priority sociálně politického obsahu války před jejím obsahem vojenským.

3. Pro válku jako objekt poznání je příznačný na jedné straně relativně vysoký stupeň stálosti a neměnnosti sociálně politické podstaty války jako „produktu politiky určitých tříd“, jako „pokračování politiky tříd násilnými prostředky“ i jako „prostředku politiky určitých tříd“, na druhé straně poměrně značný stupeň dynamičnosti, proměnlivosti a nepřetržitosti změn, které se odehrávají v materiálně technické základně války (zbraně a vojenská technika), v organizační struktuře vojsk, ve způsobech a formách vedení ozbrojeného zápasu, ve výchově a výcviku vojsk, v řízení a velení atp. Tato skutečnost staví zejména socialistickou vojenskou vědu před nové a nové problémy, které je nutné nepřetržitě vědecky zkoumat.

4. V případech, kdy záměrně soustředíme a zužujeme pozornost na zkoumání

války, pouze nebo v rozhodující míře, z vojenskoodborného hlediska, nesmíme ani na chvíli ztráčet ze zřetelů mnohostrannou podmíněnost vojenskostrategických, operačně taktických i dalších vojenských otázek sociálně politickými, sociálně ekonomickými, vědeckotechnickými a ideovými, morálními činiteli. Tyto činitele nebereme v úvahu jen v procesu poznávání války, ale i v procesech rozhodování a řízení ozbrojeného zápasu.

Pokud jde o **ozbrojený zápas**, potom objektem vojenskoodborné poznávací činnosti vojenských kádřů v bojové situaci se stává velmi široký okruh jevů a procesů, které provázejí ozbrojený zápas. Tyto jevy a procesy můžeme rozdělit do dvou hlavních skupin: jevy a procesy přírodní povahy, jevy a procesy sociální povahy.

Do **přírodních jevů a procesů**, které ovlivňují vedení bojové činnosti a je proto nutné je zkoumat, mj. zahrnujeme:

- geografické podmínky předpokládaného prostoru bojové činnosti, na kterém se budou odehrávat boje, operace, sražení, klimatické podmínky, meteorologickou situaci, roční období, denní a noční dobu, v níž probíhá nebo může probíhat bojová činnost,

- biosociální činitele, jako je např. fyzická zdatnost a fyzická a psychická odolnost vojsk, jejich zdravotní stav, stupeň fyzického a psychického vyčerpání atd.

Do **sociálních jevů a procesů**, které se zákonitě stávají objektem poznávací činnosti velitelů a štábů, zahrnujeme sociální jevy a procesy celospolečenského charakteru, sociální jevy a procesy specificky vojenského charakteru.

Pokud jde o sociální jevy celospolečenského charakteru, stávají se objektem poznání:

- sociálně ekonomické a sociálně politické jevy a procesy, jako např. charakter sociálně ekonomického zřízení státu, případně koalice států angažovaných ve válce, sociálně ekonomické a politické cíle sledované bojujícími stranami ve válce, sociálně politický charakter války,

- ekonomický potenciál, jímž disponují státy a koalice,

- vědeckotechnický potenciál bojujících států a koalic,

- morálně politický stav a odolnost obyvatelstva států a koalic angažovaných ve válce aj.

Kromě výše uvedených tzv. celospolečenských jevů a procesů, které podmiňují a ovlivňují průběh a výsledky války, je nutné zkoumat i jevy a procesy specificky

ky **vojenské povahy**, do nichž především zahrnujeme:

- množství a kvalitu ozbrojených sil,
- materiálně technickou základnu bojujících armád, množství a kvalitu zbraní, zbraňových komplexů a ostatní bojové techniky,

- vojenskoodbornou připravenost, vyčleněnost, pohotovost, akceschopnost příslušníků armády,

- organizační schopnosti velitelského sboru,

- morálně politický stav vojsk aj.

Platí-li obecně zjištění, že poznávání sociálních jevů patří mezi nejnáročnější a nejsložitější poznávací procesy, potom to platí pro vojenskou oblast v míře nad jiné závažné. Zejména to platí pro zkoumání a analyzování sociálních jevů s výrazným interakčním, antagonickým, konfliktním charakterem, což je mj. případ války, ozbrojeného zápasu.

Poznávací proces vojenských kádřů, který se uskutečňuje v podmínkách bojové činnosti, je velmi ztížen a ovlivňován nepříznivě řadou činitelů a podmínek, které jsou průvodním jevem války.

Jde o takové jevy, jako je např.:

- obtížné získávání a sběr potřebných zpráv a informací,

- citelný nedostatek informací o situaci vlastních vojsk i situaci nepřítele,

- neúplnost a neprověřenost získaných zpráv,

- klamná, dezorientující činnost nepřítelů,

- rozšiřování klamných zpráv nepřítelům,

- vysoká manévrovost války a z toho vyplývající rychlé změny bojové situace,

- rychlé zastarávání věrohodnosti získaných zpráv a informací,

- časová tíseň, citelný nedostek času, který je k dispozici k vyhodnocení, zpracování získaných informací a přijetí teoretických závěrů k řešení vzniklé bojové situace,

- omezené možnosti využívání praktického experimentálního ověření pravdivosti teoretických závěrů,

- enormní fyzická a psychická zátěž velitelů a štábů,

- přítomnost permanentního ohrožení života a zdraví nositelů poznání bojovou činností nepřítelů apod.

Se všemi výše uvedenými skutečnostmi se musí velitelé a štáby při poznávání v bojových podmínkách neustále vyrovnávat, mají-li úspěšně splnit své úkoly.

Na druhé straně je pro vojenskoodborné poznání v bojových podmínkách příznač-

né, že probíhá současně na různých stupních vojenské organizace — na stupni taktickém, operačním i strategickém. Tato skutečnost umožňuje vzájemnou konfrontaci a porovnávání výsledků poznání mezi jednotlivými stupni velení a nutné korektury a upřesnění výsledků poznání.

Vojenskovědecké poznání se ubírá cestou, kterou Lenin charakterizoval slovy: „Od živého nazírání k abstraktnímu myšlení a od něho k praxi — taková je dialektická cesta poznání pravdy, poznání objektivní reality.“ (Lenin V. I.: Filozofické sešity. Spisy, sv. 38, Praha 1960, s. 173.)

V procesu vojenskovědeckého poznání můžeme oddělit **smyslové a rozumové formy poznání**.

Základními formami **smyslového poznání** objektivní reality jsou počítky, vjemy a představy. Uvedené formy smyslového odrazu nemůžeme chápat navzájem izolovaně.

Smyslové orgány je dostupné poznání pouze vnější, jevové stránky skutečnosti. Proniknutí za tuto jevovou stránku objektivní reality a poznání podstaty, vnitřní struktury a souvislosti není v silách a možnostech smyslových orgánů. V tom jim musí přijít na pomoc abstraktní, rozumové myšlení.

Rozumové myšlení představuje vyšší stupeň poznání než je smyslové vnímání. Rozumové myšlení zpracovává údaje smyslových orgánů pomocí různých myšlenkových operací — abstrahování a zobecňování, analýzy a syntézy, indukce a dedukce — a odráží skutečnost prostřednictvím logických forem odrazu: pojmů, soudů, úsudků, vědeckých teorií.

Myšlení odráží skutečnost na rozdíl od smyslových orgánů nepřímou, zprostředkovaně. Umožňuje přechod od povrchového, jevového, konkrétně smyslového odrazu skutečnosti k jejímu hlubšímu, myšlenkově konkrétnímu pochopení.

Předpokladem teoretické analýzy a formulování vědeckých závěrů je nahromadění nezbytného množství faktů o vojenských jevech a procesech, o jejich vnějších jevových vlastnostech, vzájemných souvislostech a vztazích.

Zvláštností vojenskovědeckého výzkumu je, že v úloze empirického materiálu, který slouží k teoretické analýze, nám slouží jednak praktické poznatky a zkušenosti **mírové vojenské praxe** — cvičení, manévry, velitelsko-štabní cvičení, bojová a politická příprava, jednak praktické poznatky a zkušenosti **válečné vojenské praxe** minulých i současných lokálních válek.

I když můžeme tímto způsobem shromáždit značné množství empirického materiálu, nemožnou zkušeností, zejména z mírové vojenské praxe, nahradit skutečnou bojovou činnost a stejně tak zkušenosti minulých a soudobých lokálních válek nemůžeme beze zbytku uplatnit na možnou světovou termonukleární válku.

Přestože empirická fakta a zkušenosti o vojenských jevech a procesech jsou naprosto nepostradatelné pro rozvoj vojenské vědy, sebevětší jejich suma a popis nám neodhalí podstatu vojenských jevů a procesů a zákony jejich vývoje, což je záležitostí především rozumového, racionálního poznání. Na druhé straně nesmíme ani zveličovat úlohu rozumového myšlení, které odtržené od faktů, by mohlo vyústit ve spekulativní teorii nepoužitelnou ve vojenské praxi.

I na vojenskou vědu se bez zbytku vztahují slova L. I. Brežněva, pronesená na XXV. sjezdu KSSS: „Je zřejmé, že úkoly naší společenské vědy mohou být splněny jen za předpokladu, že budou v co největší součinnosti s životní praxí. Scholastické teoretizování může jen brzdit náš postup vpřed. Jediné spojení s praxí může pozvednout účinnost vědy, a to je dnes jeden z ústředních problémů.“ (XXV. sjezd KSSS. Praha 1976, s. 67.)

Vlastnímu vojenskovědeckému poznání předchází zpravidla vytyčení problému. **Problém** je často charakterizován jako člověkem si „uvědomovaná neznalost“ o té či oné věci, jevu, procesu. Pokud si člověk neuvědomuje svou neznalost o té či oné skutečnosti, popřípadě když má postačující hodnověrné informace, zpravidla před ním žádné problémy nevstoupí.

Problémy, v našem případě vojensko-teoretické problémy, např. o možné budoucí válce a zákonitostech jejího průběhu a vývoje, vznikají současně s uvědoměním si našich mezer ve vědomostech, nedostatečného, nepostačujícího a neúplného vědeckého poznání. Tím současně vzniká potřeba rozvíjet v tomto směru vědeckoteoretické poznání k „zaplnění“ mezer v našem poznání.

Samotné vytyčení vojenskovědeckého problému představuje myšlenkově velmi náročný tvůrčí proces, který vyžaduje:

- oddělit od sebe fakta známá od faktů neznámých, fakta vysvětlená od faktů vyžadujících objasnění, fakta společenskou praxí ověřená od faktů neověřených,

- na tomto základě potom zformulovat otázky pro vojenskovědecký výzkum, zdůvodnit jejich smysl a důležitost pro vědecké objasnění a vojenskou praxi,

— současně s formulací problému vytyčit konkrétní úkoly, které bude nutné řešit, v jakém pořadí a jaké metody mají být při řešení problému použity.

V souvislosti s vytyčením problému existuje další forma vědeckého poznání, jakou představují **vědecká fakta**. Ve vojenskovědecké činnosti přicházíme do styku s fakty dvojího druhu:

— fakty skutečnosti, objektivní reality, které představují např. reálné válečné události, jevy, procesy, jejich různé stránky, vlastnosti a vztahy,

— fakty vědeckými, které představují lidským vědomím odražená fakta skutečnosti, vyjádřená prostřednictvím vojenskovědeckých kategorií, principů, zákonů; vědecká fakta jako duchovní, myšlenkové odrazy skutečných jevů, jsou, pokud jde o jejich pravdivostní hodnotu, ověřena společnou praxí.

Fakta skutečnosti nám slouží jako empirický materiál, který zpracováváme prostřednictvím myšlenkových operací (abstrahování a zobecňování, analýza a syntézou, indukci a dedukci).

Další významnou formou vědeckého poznání je **hypotéza**. Vlastní řešení určitého problému zpravidla začíná vytyčením určitých předpokladů, nastíněním určitých myšlenek, vytvořením myšlenkového modelu, projektu, formulováním vědeckých domněnek. Vědecké domněnky, které se opírají o vědecká fakta a dávají předběžné řešení problému, vědecké objasnění studovaného jevu, nazýváme hypotézou.

V každé vědě, tedy i ve vojenské vědě, nacházíme velké množství hypotéz, často se navzájem popírajících a vylučujících. V soudobém vojenství se setkáváme s existencí různých hypotéz, zejména kolem možné raketové jaderné války, jejím možným rozpoutání, průběhu, společenských důsledků atp.

Společenská praxe nám potvrzuje pravdivost, popřípadě ukazuje nepravdivost vědeckých hypotéz. V té míře, v jaké vědecké hypotézy procházejí úspěšně praktickou prověrkou, stávají se vědeckými teoriemi.

Nejvyšší formou vojenskovědeckého poznání, formou, která ho relativně završuje, je vědecká teorie. **Vědeckou teorií** představuje systém logicky uspořádaných, společenskou praxí ověřených, objektivně pravdivých poznatků o přírodních a sociálních věcech, jevech a procesech.

Vědecké poznatky a objektivní skutečnosti jsou zachyceny a odrazeny prostřednictvím vědeckých kategorií, vědeckých principů a vědeckých zákonů. Vědecká teorie se vyznačuje objektivním

všestranným prozkoumáním a objasněním podstaty, příčin a zákonitostí vzniku, vývoje, popřípadě i společenských důsledků přírodních a sociálních věcí, jevů a procesů.

Vědecká teorie umožňuje vědecké předvídaní, prognózování, poskytuje teoretický návod pro praktickou činnost, kultivuje společenskou praxi, zvyšuje její účinnost a efektivitu při ovládání a řízení přírodních a společenských procesů.

Vytvořením vědecké teorie o konkrétním jevu či procesu ozbrojeného zápasu je relativně ukončena cesta vojenskovědeckého výzkumu: od empirie k vědecké teorii k praktickému prověření a využití získaných poznatků.

Zakončení jednoho cyklu poznání je současně začátkem cyklu dalšího, který opět probíhá od získávání a zhodnocení faktů, pokračuje vytyčením vědeckého problému, formulováním vědecké hypotézy, vytvořením vědecké teorie a vyúsťuje ve využití výsledků vojenskovědeckého poznání ve vojenské praxi.

Kdybychom měli vyjmenovat základní stadia vojenské vědeckovýzkumné činnosti, potom bychom mezi nimi našli především tato:

— shromáždění veškerého dostupného empirického materiálu, fakt o realitě,

— formulaci vědeckého problému,

— teoretické zobecnění empirického materiálu, zkoumání podstaty, příčinných a zákonitých vztahů zkoumaného jevu či procesu,

— formulování vědecké hypotézy,

— prověřování pravdivosti vědecké hypotézy prostřednictvím společenské praxe,

— vytvoření vědecké teorie o zkoumané skutečnosti.

Poznávací činnost velitelů štábů atp. je podrobena zákonům vědeckého poznání platným pro veškerou poznávací aktivitu člověka. V procesu poznávání je nutné vycházet a respektovat celou řadu marxisticko-leninských a gnozeologicko-metodologických principů a přístupů.

Mezi gnozeologicko-metodologické principy a přístupy mj. zahrnujeme:

— princip poznatelnosti objektivní reality,

— princip „prvotnosti“ poznávané skutečnosti a „druhotnosti“ jejího vědeckého odrazu,

— třídnotnost a stranickost poznání v třídě společnosti,

— princip objektivnosti zkoumání skutečnosti,

— princip všestrannosti zkoumání skutečnosti,

- princip dynamismu změny, pohybu a vývoje skutečnosti,
- princip jednoty teorie a praxe,
- přistupovat k poznání jako vzájemné interakci, působení mezi subjektem poznání a objektem poznání,
- vycházet z mnohostranné sociálně ekonomické, politické a kulturní podmíněnosti procesu poznání,
- přistupovat k poznání jako dialektické jednotě smyslového a rozumového stupně poznání,
- chápat společenskou praxi jako základ procesu poznání, kritérium pravdivosti výsledků poznání, cíl a smysl společenského poznání,
- vycházet z neukončenosti procesu poznání a z toho vyplývajícího převážně relativně pravdivého charakteru našich poznatků.

Rozvoj poznávací činnosti vojenských kádřů jednak předpokládá formování tvůrčího myšlení důstojníků a současně účast důstojníků na poznávání vojenských jevů a procesů rozvíjení tvůrčího myšlení přispívá. Tvůrčí myšlení důstojníka je jednou z významných, nezastupitelných vlastností vedoucího pracovníka. Není však zdaleka jedinou jeho výbavou, způsobílostí, vlastností.

Tvůrčí myšlení spočívá na dvou vzájemně se podmiňujících předpokladech: na uznání určující úlohy objektivních zákonů vývoje objektivní reality ve vztahu k činnosti lidí a současném uznání přetvářející úlohy vědomí v objektivním světě.

Marxisticko-leninská teorie vychází z principu, podle něhož lidské myšlení, má-li mít tvůrčí charakter, musí nezbytně držet krok s vývojem a proměnami přírodních a sociálních jevů, adekvátně, ob-

jektivně pravdivě tyto jevy poznávat a získané poznatky dovedně aplikovat na konkrétní historické podmínky.

Nezastupitelné místo při formování tvůrčího myšlení vojenských kádřů má hluboké osvojení a pochopení především dialektickomaterialistické metodologie. Praktické ovládnutí a využívání dialektickomaterialistické metodologie je preventivní před nepružností, strnulostí, zkrtnatostí, jednostranností, dogmatismem — jedním slovem před nedialektičností myšlení a uvažování, k níž má lidské myšlení určitý sklon.

Tvůrčí myšlení důstojníka nachází všestranné uplatnění nejen v oblasti vojenskovo vědeckého poznání při formulaci vědeckého problému, hledání forem a metod jeho řešení, vlastní teoretické analýze a řešení, ale stejně tak i v oblasti realizačně praktické.

Marxisticko-leninská teorie vychází z požadavku, že nestačí svět jen různě vysvětlovat, ale, a to především, svět revoluční praxí trvale přetvářet. Tomuto požadavku odpovídá princip dialektické jednoty tvůrčího myšlení a revolučně přetvářející činnosti lidí. Tvůrčí myšlení vojenských kádřů se nemůže nikde jinde lépe formovat a kultivovat než při plnění konkrétních praktických úkolů spjatých s řešením úkolů výstavby ozbrojených sil a vojenské obrany socialistické vlasti.

Závěry XXVI. sjezdu KSSS v této souvislosti zdůrazňují požadavek stát v čele pokroku a zosobňovat integraci vědy a výroby, pevný svazek tvůrčího myšlení a tvůrčí práce.

Obecně platí požadavek: čím vyšší místo ve vojenském organismu ten či onen pracovník zaujímá, tím úměrně vzrůstají nároky na úroveň a kvalitu jeho tvůrčího myšlení.